

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Andra Kammaren. N:o 42.

Onsdagen den 26 April.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes den i förmiddagens sammanträde började föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förvaltningen af kronans jordbruksdomäner samt inrättande af en för dessa egendomar och statens skogar gemensam domänstyrelse. Ang. förvaltningen af kronans domäner. (Forts.)

I ordningen förekom:

Mom. A:

Punkten 23.

Det stadgande, Utskottet i denna punkt föreslagit, var så lydande:

»För det trädesbruk samt den höstplöjning, gräsfrö- och höst-sädessädd, som afträddande arrendator, derest icke med tillträddaren annorlunda öfverenskommes, är skyldig att året före egendomens afträddande verkställa i enlighet med tillämpad växtföljd eller kontraktets härutinnan meddelade bestämmelser, eger han af tillträddaren åtnjuta ersättning, som, i händelse af tvist, bestämmes af tre gode män, af hvilka af- och tillträddarne välja hvar sin och den tredje utses af de sålunda valde, eller, om dessa ej blifva om valet ense, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet.

Arrendator vare pliktig att vid egendomens afträddande utan ersättning tillhandahålla tillträddaren foder till visst belopp, som varder i arrendekontraktet bestämdt. Det derutöfver vid arrendets frånträddande å egendomen befintliga förråd af hö och halm skall af arrendatorn öfverlätas åt tillträddaren mot ersättning motsva-

Ang. förvaltningen af kronans domäner. *rande hälften af det i orten gångbara pris, och hvilken ersättning, derest öfverenskommelse derom icke uppnås, bestämmes af gode män i den ordning, som i nästföregående moment finnes stadgad.»*
(Forts.)

Motsvarande stadgande i Kongl. Maj:ts förslag lydde sålunda:

»För det trädesbruk samt den höstplöjning, gräsfrö- och höst-sädessådd, som afträdande arrendator, derest icke med tillträdaren annorlunda öfverenskommets, är skyldig att året före egendomens afträdande verkställa i enlighet med tillämpad växtföljd eller kontraktets härutinnan meddelade bestämmelser, eger han af tillträdaren åtnjuta ersättning, som, i händelse af tvist, bestämmes af tre gode män, af hvilka af- och tillträdarna välja hvar sin och den tredje utses af de sålunda valde, eller, om desse ej blifva om valet ense, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet eller domaren i orten.

Der icke, i öfverensstämmelse med ortens sed, arrendator blifvit genom kontraktet ålagdt att vid egendomens afträdande utan ersättning tillhandahålla tillträdaren foder till visst belopp, vare afträdaren pligtig att det vid arrendets frånträdande å egendomen befintliga förråd af hö och halm åt tillträdaren öfverlåta mot ersättning, som, derest öfverenskommelse derom icke uppnås, bestämmes af gode män i den ordning, som i nästföregående moment finnes stadgad.»

Sedan föredragning skett af Utskottets förslag, anförde:

Herr Abr. Rundbäck: Det har visserligen förekommit ett och annat att anmärka mot de föregående punkterna, men då jag sett huru angelägen Kammaren varit att få förslaget oförändradt antaget, har jag icke velat bråka. I denna punkt anser jag dock att Utskottet företagit en ändring i Kongl. Maj:ts förslag, för hvilken jag icke finner tillräcklig grund, och som strider mot billigheten, hvarföre jag anser mig böra påpeka densamma och yrka rättelse deri. Saken gäller hvad som föreslagits i andra momentet om åliggande för afträdare att öfverlemnna vårfoder till tillträdaren. I Kongl. Maj:ts proposition föreslås att sådant skall tillhandahållas tillträdaren utan ersättning i sådana orter, der ett dylikt bruk vid arrenden förekommer, men *mot ersättning* i andra orter. Utskottet föreslår deremot att öfverallt skall det nödiga vårfodret lemnas tillträdaren utan ersättning och tillika att om det finnes något öfverskott af foder, skall äfven det lemnas tillträdaren mot half ersättning. Hvad nu denna fråga angår, så är det tydligt och klart, att tillträdaren alltid bör få en viss kvantitet foder, derom kan icke tvistas; men deremot kan det sättas i fråga, huruvida det kan vara billigt, att han skall bekomma detta foder utan ersättning. Hvad senare delen af Utskottets förslag beträffar, eller att tillträdaren skall erhålla det vid tillträdandet å egendomen befintliga öfverskott af foder mot half ersättning, så fäster jag mig mindre dervid,

ty afträdaren har ju alltid i sin makt, om han icke vill unna tillträdaren för detta billiga pris det öfverskott af hö och halm, som kan finnas, att fodra upp detsamma på sina kreatur, men deremot synes mig rätt äfventyrligt att föreskrifva, det afträdaren utan ersättning skall vara skyldig att aflemna ett visst quantum foder. Jag tänker mig nemligen att ett missväxtår inträffar året, innan afträdet skall ske, eller att, såsom händelsen var i fjor, vintern faller på så tidigt, att afträdaren den 14 Mars icke sjelf eger tillräckligt foder, utan måste köpa hvad som erfordras. Detta foder får han under nämnda förutsättning betala med två- à tredubbla värdet och kan måhända icke för något pris anskaffa det i närmaste ort, utan måste hemta det långväga ifrån. Denna skyldighet för afträdaren skulle således ådraga honom icke blott dryga kostnader, utan äfven drygt besvär, och obilligt synes det vara att han skall drabbas af båda delarne, då icke han sjelf, utan en annan har gagn af det foder, han anskaffar. Men det är äfven en annan sak, på hvilken jag ber att få fästa Kammarens uppmärksamhet. Om uti ett arrendekontrakt, som hittills blifvit ingånget, arrendatorn icke förbundit sig att vid afträdet utan ersättning tillhandahålla den, som efter honom kommer att tillträda egendomen, ett visst quantum foder, så måste naturligtvis denne sjelf skaffa sig det behöfliga förrådet deraf, då afträdaren icke lär vara så enfaldig, att han, utan att vara dertill skyldig, skänker tillträdaren något foder, och staten sannolikt icke heller gör det. Men om de af Utskottet föreslagna grunderna blifva gällande, så skulle denne tillträdare, när han en gång afträder egendomen, vara skyldig att åt den, som då tillträder densamma, utan ersättning lemna så mycket foder, som i den förres kontrakt blifvit bestämt. Han måste således åt en annan lemna en förmån, som han sjelf icke fått åtnjuta, men då detta är obilligt, synes det mig vara bättre att bifalla Kongl. Maj:ts förslag, enligt hvilket denna skyldighet att tillhandahålla tillträdaren ett visst quantum foder göres beroende af hvarje särskild ords sedvänja.

På de skäl, jag nu anført, yrkar jag således att Kammaren måtte antaga denna punkt, sådan den, i det af mig nu omnämnda hänseende, blifvit af Kongl. Maj:t föreslagen.

Herr O. B. Olsson: På sätt den föregående talaren nämnde, har Kongl. Maj:t visserligen föreslagit, att en arrendator endast i det fall skulle vara skyldig att vid egendomens afträddande utan ersättning tillhandahålla tillträdaren foder till visst belopp, der sådant öfverensstämde med ortens sed. Denna sed, som, så långt jag minnes tillbaka, varit gängse i den ort, jag tillhör, har emellertid icke blott der blifvit allt mera allmän, utan äfven, såsom jag tror mig veta, utbredt sig till den provins, som den ärade talaren tillhör, och detta, så vidt jag vet, till allmän belåtenhet. Hans påstående att den nyssnämnda skyldigheten endast skulle vara arrendatorerna till men, kan jag icke fatta, då arrendevilkoren äro bestämda före arrendets

Ang. förvaltningen af kronans domäner.

(Forts.)

Ang. förvaltningen af kronans domäner.

(Forts.)

utbjudande och följaktligen den, som vill öfvertaga det, på förhand vet huru mycket vårfoder det åligger honom att vid egendomens afträdande lemna den nye tillträdaren. Ty icke lärer det väl vara den ärade talarens mening att de, hvilkas kontrakt redan äro ingångna, skulle hafva ett sådant åliggande. Är detta hans mening, har han betydligt misstagit sig, då naturligtvis den nya lagens bestämmelser endast kunna komma att gälla de arrenden, som efter lagens antagande tillträdas. Han framhöll vidare, att det skulle vara så hårdt för en arrendator, som sjelf, när han tillträdde egendomen, icke af afträdaren erhöll något vårfoder, att likväl nödgas vid sitt afträdande lemna sådant åt tillträdaren. Jag får då hemställa till den ärade talaren, huruvida det bör vara svårare för en afträdande arrendator att under den föregående vinterns lopp spara i hop det erforderliga foderförrådet, än för tillträdaren att anskaffa foder, någonting som stundom knappt nog låte sig göra. Fördelen för en tillträdare af att veta, att han vid egendomens öfvertagande kan påräkna ett visst quantum vårfoder, är, efter mitt förmenande, alldeles påtaglig, och min öfvertygelse är, att när detta en gång blir ett bruk öfver hela landet, man ingenstädes skall ångra att det blifvit infördt. Icke lärer det väl falla sig så svårt för en arrendator, då han vet att han på våren skall till efterträdaren aflemna så och så mycket foder, att, såsom jag nyss nämnde, under vinterns lopp spara i hop hvad som erfordras, och i värsta fall, såsom t. ex. om ett missväxtår inträffat, så kan han ju på hösten sälja ett eller ett par kreatur, som han eljest skulle hafva födt under vintern, och på detta sätt inbespara det för efterträdarens räkning bestämda foderförrådet. Mycket svårare skulle det under sådana förhållanden blifva för tillträdaren att anskaffa tillräckligt vårfoder, hvilket kanske icke ens stode att köpa.

På grund af hvad jag nu anfört får jag yrka bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Herr E. G. Boström: Jag ber att få instämma i det yrkande, som af Herr Abraham Rundbäck blifvit framställt. Jag vill erinra, att sedvänjan i förevarande afseende är mycket olika i olika landsändar. I Skåne lär det vara vanligt, att afträdande arrendatorn lemna tillträdaren ett visst quantum vårfoder utan ersättning, men sådant är icke bruket här uppe i öfra Sverige; här behöfver han icke lemna ifrån sig något foder gratis. Det synes mig då vara bättre att antaga Kongl. Maj:ts förslag, enligt hvilket ortens sed fortfarande skulle få gälla. I sjelfva verket synes det väl äfven vara något obilligt, att afträdaren skall vara skyldig att utan ersättning afstå en så värdefull vara som foder, och då i allt fall ersättningen för en del skall utgå efter gode mäns uppskattning, så anser jag att han kan få betaldt för det hela efter samma grunder. Jag anhåller därför att beträffande nu föredragna punkten Kongl. Maj:ts förslag måtte antagas i stället för Utskottets.

Herr Abr. Rundbäck: Den talare, som yttrade sig emot mitt förslag, åberopade seden i Skåne, och jag vet mycket väl, att seden i Skåne är sådan som han uppgaf, men deremot vet jag icke något skäl, hvarföre skånsk sed alltid skall behöfva blifva svensk sed. Och då enligt Kongl. Maj:ts förslag skåningarne få hafva sin sed qvar, så tycker jag, att de också kunna låta oss vid utarrenderingen af egendomar följa vårt bruk.

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Vidare sade han, att det vore alldeles nödvändigt för den som tillträder ett arrende att kunna påräkna att få nödigt värfoder; ja i det fallet är jag med honom alldeles ense; jag är äfven fullt öfvertygad, att detta är nödvändigt, och derföre har Kongl. Maj:t också föreslagit, att afträdaren skall vara pliktig att åt tillträdaren äfven aflåta det foder, som kan finnas qvar å egendomen. Men frågan är, om denna öfverlåtelse skall ske utan all ersättning.

Samme talare påstod äfven, att man icke behöfde befara, att, om Utskottets förslag blefve lag, det skulle blifva nödvändigt för en afträdande arrendator att, om missväxt inträffar, sjelf till högt pris köpa det foder, han skall lemna tillträdaren; den saken, sade han, kunde hjelpas dermed, att han i stället gjorde sig af med ett par kreatur och på det sättet sparade in det nödiga värfodret. Ja, det är mycket lätt sagdt, men icke så lätt gjordt. Ty, som vi litet hvar torde känna, hafva under missväxtår kreaturen mycket högt värde på våren, men på hösten deremot, då de skola tagas in till ladugården, är deras värde mycket lågt; och det skulle sålunda lända afträdaren till stor förlust, om han skulle nödgas på hösten sälja ett eller par kreatur, som kanske utgöra hans enda eller bästa tillgång.

För öfrigt skulle jag icke här hafva uppträdt emot Utskottets förslag, om vi redan allmänt varit inne på den trafven, att hvarje tillträdare hade att påräkna en viss quantitet foder. Men jag har sagt, och det lär icke någon kunna vederlägga, att i början innebär Utskottets förslag en orättvisa mot den nye tillträdaren, ty han blir tvungen att lemna sin efterträdare en förmån, som han icke sjelf fått åtnjuta; de nuvarande arrendatorerne följa nemligen sina gamla kontrakt, och i dem finnes icke någon sådan bestämmelse.

På de grunder jag anfört vidhåller jag mitt yrkande och anser, att, då derigenom ingen rubbning sker i sjelfva principerna för det föreliggande förslaget, Kammaren mer än väl kan antaga Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Nils Petersson: Den siste talaren nämnde, att han ingenting skulle ha emot Utskottets förslag, om vi blott en gång vore inne på den trafven; men huru vill han väl att vi någonsin skola komma in i trafven, om vi icke någon gång göra början; och om trafven är god, så är det väl icke något hinder att taga efter den endast derföre att den börjats i Skåne. Jag har uppmärksam följt med diskussionen i denna fråga, men jag har icke hört någon

Ang. förvaltningen af kronans domäner.

(Forts.)

ledamot inom Utskottet, från hvilken landsända han än må vara, hafva något emot detta förslag att erinra. Samme talare har framhållit, att det kunde falla sig olägligt för afträdaren att lemna ifrån sig foder, som han sjelf icke fått emottaga. Ja, det kan väl vara sant, men hvem är det väl som förlorar på detta? Jo, det blir staten. När en arrendator afger sitt anbud, så tar han naturligtvis äfven hänsyn till den skyldigheten, att han vid afträdet skall lemna ifrån sig en viss quantitet foder, äfven om han sjelf icke fått mottaga något, och i förhållande dertill blir hans anbud lägre, och det blir, som sagdt, staten, som i början får vidkännas någon förlust. Men har man en gång kommit in på den trafven, och det är ju det man vill, så är jag öfvertygad, att man dermed skall finna sig belåten och många trakasserier förekommas. Om man vill sätta sig in i frågan och något så när känner till förhållandena, tror jag, att man måtte komma till det resultatet, att Utskottets förslag bör bifallas utan någon ändring. Jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

Herr P. Persson i Isie: Huru man än vill se saken och huru mycket man än må åberopa seden och bruket i den ena eller andra provinsen, så tror jag i alla fall, att det rättvisaste är att antaga Utskottets förslag. Det är ju tydligt att fördelen ovilkorligen skulle blifva på afträdarens sida, om Kongl. Maj:ts förslag antoges. Om vi tänka oss t. ex. att ett missväxtår inträffat just då afträdet skall ske, så har ju afträdaren alltid den utvägen att sälja sina kreatur på hösten och derigenom inbespara det foder, som skall lemnas åt tillträdaren, hvaremot den senare, om han sjelf skall skaffa foder åt sina kreatur, som ju äro oundgängliga för jordbrukets skötande, kan hafva ganska svårt att få köpa sådant, om ens något finnes att tillgå. Skall afträdaren händelsevis mottaga ett annat arrende, har han samma fördel der som han sjelf lemnat å förra stället. Om jag icke missminner mig, innehåller den gamla lagen det stadgande, att en arrendator icke får från bostället bortföra hvarken halm eller foder, och i så fall beror det naturligtvis på honom sjelf huru mycket deraf han begagnar för sina kreatur eller huru mycket han vill hushålla dermed. Hvad som hittills praktiserats är, att det foder, som varit öfver det arrendatorn var skyldig att lemna till efterträdaren, har vanligen kastats i gödselhögen; nu deremot eger han ju rätt att af sin efterträdare få det betaldt till hälften.

Jag yrkar således bifall till Utskottets förslag i nu föredragna punkt.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets förslag som ock på antagande af den lydelse af förevarande punkt, som Kongl. Maj:t föreslagit; och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering blef

emellertid begärd, i anledning hvaraf följande voteringsproposition *Ang. förvaltningen af kronans domäner.*
 uppsattes, justerades och anslogs:

(Forts.)

Den, som godkänner det förslag till stadgande, som Stats-Utskottet i 23:dje punkten under mom. A) af utlåtandet N:o 41 framställt,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren beslutat sådan lydelse af ifrågavarande punkt, som Kongl. Maj:t, uti sin i ämnet aflättna proposition, föreslagit.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 108 ja mot 49 nej; varande således Utskottets förslag af Kammaren godkänt.

Punkterna 24—27.

Godkändes.

I fråga om *punkten 28* yttrade

Herr Lundberg: Denna punkt föreskrifver, bland annat, att borgesmäns vederhäftighet skall vara styrkt af »Konungens Befallningshafvande eller domaren»; men då enligt gällande bankoreglemente och jemväl vanligen i öfrigt vederhäftighetsintyg utfärdas af Konungens Befallningshafvande eller domhafvande å landet på häradshöfdingeembetets vägnar och i stad af borgmästare å magistratens eller borgmästareembetets vägnar, tror jag det vore lämpligt, om föreskriften i öfverensstämmelse härmed ändrades. Då emellertid en dylik förändring torde utan något Riksdagens beslut kunna ske i den författning, som af Kongl. Maj:t utfärdas, anser jag mig icke böra i sådant hänseende framställa något yrkande.

Derjemte ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att i sista momentet förekommer, att, om Konungens Befallningshafvande finner löftesman ej vidare vara vederhäftig, arrendatorn bör anskaffa ny borgen. Men jag föreställer mig, att en sådan pröfning jemväl kunde böra bero af någon annan myndighet, som meddelar vederhäftighetsbevis, äfvensom af domänstyrelsen. En förklaring af momentet torde derföre möjligen ock i detta hänseende vara erforderlig.

Vidare yttrades ej. Punkten godkändes.

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Punkterna 29—31.

Blefvo jemväl godkända.

Punkten 32 hade följande lydelse:

»Till utrönande, huru utarrenderad egendom skötes och arrendevilkoren af arrendator fullgöras, skall egendomen hvar femte år eller oftare besigtigas af domänintendent eller den, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i hans ställe förordnar.

Syn å utarrenderad kronoegendom skall i stad af rådstufvurätt och på landet af kronofogde med det antal nämndemän, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämmer, förrättas före egendomens tillträde och derefter under arrendetiden så ofta domänstyrelsen eller Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner anledning derom förordna.

Den syn, som före egendomens tillträde hålles, och hvilken har till ändamål att bestämma så väl den ersättning, afträderen i ena eller andra hänseendet må vara skyldig utgifva eller berättigad uppbära, som ock tillträdande arrendatorns åligganden, för så vidt desamma då kunna blifva föremål för pröfning, skall, der icke hinder möter, förrättas under sista året af förut löpande arrendeperiod, på lämplig årtid, då marken är bar.

Det ersättningsbelopp för brister i byggnad och hūgnad m. m., som tillkommer tillträderen efter afdrag af värdet å de för hans räkning af företräderen fullgjorda prestationer, tillhandahålles honom af domänstyrelsen, som hos den betalningsskyldige genast låter uttaga beloppet.

Kostnaden för syn, som nu är sagd, skola af- och tillträdare med hälften hvardera gälda.

Vid synen bör domänintendent eller den, som dertill i hans ställe af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utses, vara såsom kronans ombud närvarande, och jemväl skogstjensteman vara tillstädes, der Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner anledning derom förordna.

Mot synemäns beslut ege den, som dermed icke åtnöjes, föra talan efter stämning till domstol inom tre månader från den dag, syneförrättningen afslutats. Instrument öfver synen skall inom trettio dagar efter förrättningen hos kronofogden hållas enskilda parter tillhanda, och exemplar af syneinstrumentet inom samma tid till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insändas.»

Beträffande denna punkt anförde

Herr Åbergsson: Jag anhåller att få framställa en anmärkning mot redaktionen af det moment i denna punkt, som af Utskottet tillagts och som i betänkandet finnes utmärkt å sidan 37 med kursiv stil. Om man genomläser motiven, finner man, att

meningen med detta stadgande är, att kronan ovilkorligen skall å den tillträdande arrendatorn utgifva det ersättningsbelopp för brister i byggnad och hägnad m. m., som afträdande arrendatorn är skyldig att betala, med rätt för kronan att sedan af afträdaren söka sitt åter. Men, såsom här är skrifvet, kan man, om man icke läst motiven, draga den slutsatsen, att meningen allenast är, att domänstyrelsen skall af afträdaren utkräfva ersättningen och sedan tillhandahålla tillträdaren hvad som kunnat utfås, men icke mera. Det borde därför rätteligen heta: »Det ersättningsbelopp för brister i byggnad och hägnad m. m., som tillkommer afträdaren efter afdrag af värdet å de för hans räkning af företrädaren fullgjorda prestationer, *utbetalas af statsmedel* och tillhandahålles honom af domänstyrelsen, som hos den betalningsskyldige genast låter uttaga beloppet.» Det är icke utan vigt, att dessa grunder blifva tydligt uttryckta, ty man kan tänka sig, att de kunna komma att inflyta i arrendekontrakten, och, om de äro otydliga, möjligen gifva anledning till tvister eller åtminstone ovisshet. Då jag emellertid är förvissad, att regeringen vid utfärdande af instruktionen för domänstyrelsen skall komma att tillse, att missförstånd i detta afseende icke må komma att ega rum, skall jag icke framställa något yrkande i det af mig nu antydda syftet.

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Herr Lundberg: I andra momentet af den nu föredragna punkten stadgas, att »syn å utarrenderad kronoegendom skall i stad af rådstufvurätt och på landet af kronofogde med det antal nämndmän, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämmer, förrättas» etc., och i sista momentet af samma punkt bestämmes, att, »mot syn och beslut ege den, som dermed icke åtnöjes, föra talan efter stämning till domstol inom tre månader från den dag, syneförrättningen afslutats». Till följd häraf skulle det beslut, som af rådstufvurätten vid syn meddelats, också få hos samma myndighet öfverklagas eller ändring af beslutet derstädes sökas. En sådan föreskrift kan väl icke vara rimlig, och jag kan för öfrigt ej finna något skäl, hvarföre syn, då den på landet förrättas af kronofogden, skall i stad verkställas af rådstufvurätten. Mindre olämpligt hade väl varit att, såsom komiterade föreslagit, föreskrifva att syn förrättades af magistraten. Men när man ansett sig böra göra den förändring, att syn icke i allmänhet eller särskildt å landet skulle förrättas af domstol, torde man rimligen bort eller kunnat föreskrifva, att den i stad skulle ske af stadsfogde eller magistratsperson jemte tillkallade sakkunnige män, och då hade äfven der kunnat tillämpas det i sista momentet af punkten förekommande stadgandet, att »mot synemäns beslut ege den, som dermed icke åtnöjes, föra talan efter stämning till domstol». Om en sådan förändring, som jag nu nämnt, sker i andra momentet af förevarande punkt, torde äfven sista momentets senare del, hvarigenom föreskrifves, att »instrument öfver synen skall inom trettio dagar efter förrättningen hos kronofogden hållas enskilde

Ang. förvaltningen af kronans domäner.

(Forts.)

parter till handa», böra förändras på så sätt att efter ordet »kronofogden» tillades: »eller annan syneförrättare». Ett förändradt stadgande i det af mig nu anmärkta hänseende rörande syns förrättande i stad lärer väl nödvändigt påkallas i den författning, som må komma att utfärdas, och jag anser det derför lämpligt att Andra Kammaren derom fattar beslut, ehuru jag icke härom vill, innan någon annan instämt uti hvad jag anmärkt, framställa något yrkande.

Herr Danielson: Herr Talman! Jag har ej begärt ordet för att göra något yrkande vid den nu föredragna punkten, men jag vill fästa uppmärksamheten på den så att säga fullmakt, som här lemnas dels Konungens Befallningshafvande, dels domänintendenterna, att när de behaga hålla syn och besigtningar på dessa hemman. Man känner huru med nu varande bestämmelser denna rättighet ofta missbrukas. Jag har mig bekant från min ort, huru härvid vanligtvis tillgår. Det händer nästan alltid att Konungens Befallningshafvande förordnar kronofogden att minst en gång om året och oftast af den anledning att något hundratal eller några tiotal af kronor finnes som rest i fullgörandet af påsynta reparationer, besigtiga dessa små egendomar, ehuru fullgod borgen för arrendet och byggnadsskyldigheten finnes, och den kostnad, som för dessa syner uppstår, befarar jag måste betalas af staten, ty jag har ej hört att arrendatorerna dermed blifvit betungade. Det har således för mången i min ort velat synas som dessa syner rätt ofta blifvit onödigt förordnade och ej haft annan nytta än föranleda besvär och kostnad för vederbörande.

Herrarna kunna lätteligen finna, hvad staten skall få i behållning, synnerligast när arrendena äro så obetydliga som ett par hundra kronor, om kronofogde med nämnd och kronoombud skola bekostas årliga resor till arrendegårdarna. Nu ser man här, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle få samma rättighet att skicka ut kronofogde och nämnd, när denna myndighet behagade och utan annat vilkor, än såsom det heter: »när Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner anledning derom förordna». Ja, den anledningen kan finnas på mångahanda sätt, och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har icke någon skyldighet att göra reda för dessa »anledningar». Jag för min del anser ett sådant stadgande ganska farligt, och om Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall få en sådan rättighet sig tillagd, böra bestämmelserna blifva så tydliga, att inga missbruk komma att uppstå. Ty, som sagdt, om sådana besigtningar få ske när som helst och utan någon synnerlig anledning, skall antingen staten eller arrendatorn drabbas af onödiga kostnader. Här står ju icke något bestämdt om, hvem som skall betala dessa syner. Möjligen kommer kostnaden härför att drabba arrendatorn, hvilken, då kostnaderna kunna blifva ganska betydliga, kan få svårt nog att reda sig med dem.

Jag hoppas emellertid, att dessa bestämmelser icke måtte gifva anledning till något missbruk från Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes sida, och att Kongl. Maj:t i sin instruktion så tydligt måtte an-

gifva de grunder, hvarpå Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bör finna anledning att anordna dessa syner och besigtningar, att icke staten och arrendatorn dermed onödigtvis betungas. Detta är anledningen, hvarför jag begärt ordet, hvarjemte jag velat uttala den förhoppning, att icke någon oskäligen kostnad i detta afseende må tillskyndas vare sig staten eller den enskilde arrendatorn.

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Herr Trybom: Den föregående talaren har redan påpekat ett förbiseende, eller hvad man nu vill kalla det, i denna punkt, då det är föreskrifvet, att syn å utarrenderad kronoegendom i stad skall förrättas af rådstufvurätt och att synerättens beslut må öfverklagas hos domstolen. Följden häraf skulle blifva, att synerättens i stad beslut komme att öfverklagas hos rådstufvurätten, så vida icke meningen är att klagan skall föras hos hofrätt. Det torde väl därför vara nödvändigt att ändra andra momentet i denna punkt derhän, att någon annan än rådstufvurätten förrättar syn på utarrenderad stadsegendom, eller ock att man rent af utsätter i sista stycket af samma punkt, att öfver rådstufvurättens beslut må klagas i hofrätt. I likhet med den nyss antydde talaren föreställer jag mig dock, att det vore lämpligast att göra den förändringen, att syn i stad förrättades af stadsfogde med tillkallade sakkunniga biträden, då sedermera klagan deröfver kunde ske hos rådstufvurätt.

Herr C. A. Larsson: Jag kan icke inse, att den af Herr Åbergsson gjorda anmärkningen är befogad. Här står: »*Det ersättningsbelopp för brister i byggnad och hägnad m. m., som tillkommer tillträdaren efter afdrag af värdet å de för hans räkning af företrädares fullgjorda prestationer, tillhandahålles honom af domänstyrelsen, som hos den betalningsskyldige genast låter uttaga beloppet.*» Således skall tillträdaren redan hafva utfått ersättningsbeloppet af domänstyrelsen, innan denna företager sig att inkassera det hos afträdaren, och då kan det väl icke blifva fråga om att domänstyrelsen sjelf skall betala tillträdaren, utan styrelsen får allt statens medel att betala med, om den skall lemna något förskott åt tillträdaren, på det denne må komma i tillfälle att vid tillträdet sätta hus och hägnad i stånd. Jag anser därför icke någon ändring behöflig.

På Öland lär ett eget förhållande ega rum. Der hållas icke besigtningar på kronolägenheter såsom på andra orter. I lagen stadgas, att besigtningar skola hållas hvart tredje år, men jag har hört sägas, att besigtningar der icke hållas mer än vid af- och tillträde af ett arrende. Detta lär vara brukligt för att förekomma allt för täta besigtningar.

Hvad Herr Tryboms anmärkning angår, så är det väl möjligt, att en redaktionsförändring kan behövas; men då jag icke anser

Ang. förvaltningen af kronans domäner.

(Forts.)

det vara skäl att återremittera punkten för en så ringa omständighet, torde det väl vara bäst, att Herr Trybom sjelf formulerar sitt förslag.

För resten anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Berg: Jag begärde ordet, då Herr Lundberg yttrade sig och framställde åtskilliga anmärkningar mot den nu föredragna punkten utan att dock dervid göra något yrkande. Jag tror nemligen, att punkten icke gerna i oförändradt skick kan antagas.

På sätt det redan blifvit anmärkt, är det, förmodligen till följd af någon misskrifning, föreslaget, att syn skall i stad hållas af rådstufvurätt, då det sedan talas om att den, som är missnöjd med synen, eger att deremot föra talan efter stämning till *domstol*, hvilken, om det är i stad, naturligtvis icke kan vara någon annan än rådstufvurätt. Man skulle således hos rådstufvurätten öfverklaga dess eget åtgörande. Detta kan väl icke vara meningen, utan har väl ordet »rådstufvurätt» kommit att inflyta i stället för »magistrat». På samma sätt i slutet af punkten, der det heter, att »instrument öfver synen skall inom trettio dagar efter förrättningen hos kronofogden hållas enskilde parter till handa». Det torde väl vara tydligt, att, om synen hålles icke af kronofogden, utan af magistraten, det bör vara hos denna sist nämnda myndighet som syneinstrumentet skall hållas parterna till handa. För min del skulle jag måhända blifva tillfredsstäld, om ordet rådstufvurätt utbyttes mot »magistrat» och om efter ordet »kronofogden» tillades orden »eller hos magistraten». Här har emellertid blifvit ifrågasatt att det icke borde vara magistraten in corpore, som skulle förrätta synen, utan endast en magistratsledamot eller möjligen stadsfogden. Eburu jag tror att det icke ligger inom denne senares befogenhet att hålla sådana syner, skulle jag likväl helst se att punkten blefve återremitterad, på det att Utskottet måtte kunna taga anmärkningarna i öfvervägande och åstadkomma en lämplig redaktion. Man bunde sig derigenom mindre för den händelse Första Kammaren antingen skulle antaga punkten oförändrad eller besluta en annan lydelse, enär man i sådant fall egde tillfälle att, när frågan återkomme, antaga förslaget med eller utan ändring.

Jag hemställer därför om punktens återremitterande till Utskottet.

Herr C. Carlson: Efter som den föregående talaren begärt återremiss af denna punkt, skall jag tillåta mig att också göra en liten anmärkning vidkommande punktens sista moment.

Det heter nemligen, att »instrument öfver synen skall inom trettio dagar efter förrättningen hos kronofogden hållas enskilde parter till handa». Men då jag anser det vara nödvändigt att af och tillträdare erhålla hvar sitt exemplar af syneinstrumentet, så tycker jag, att det vore lindrigare och skulle förorsaka mindre kost-

nad för af- och tillträdarne, om kronofogden sände dem hvar sitt exemplar af syneinstrumentet, emedan de eljest ofta kunna få resa många mil för att få dessa instrument; och då nu, som sagdt, återremiss blifvit begärd, vill jag fästa uppmärksamheten på, att det äfven borde bestämmas att syneinstrumentet skall genom kronofogdens och magistratens försorg tillställas så väl af- som tillträdaren.

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Chefen för Kongl. Finansdepartementet Herr Statsrådet Themptander: Det är otvifvelaktigt, att, såsom några talare erinrat, genom ett förbiseende ordet »rådstufvurätt» kommit att i 2:a mom. af denna punkt utaf den Kongl. propositionen inflyta i stället för »magistrat». Detta är så mycket tydligare som komiterades förslag, hvilket legat till grund för den Kongl. propositionen, verkligen på detta ställe har ordet »magistrat»; och i detta förslag har det icke varit meningen att i den delen göra någon ändring. Jag hemställer dock om det kan vara skäl att återremittera punkten för vidtagande af den obetydliga rättelse, som af denna anledning är af nöden, och om icke Kammaren hellre vill nu genast besluta att ordet »rådstufvurätt» utbytes mot »magistrat» och tillika, såsom Herr Berg erinrade, att i sista momentet efter orden: »hos kronofogden» tilläggas: »eller magistraten».

Herr O. B. Olsson: Sedan Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet nu yttrat sig, kan jag icke hafva mycket att tillägga. Anledningen till Utskottets beslut i denna del är att söka i den omständigheten att Utskottet i detta fall icke gjort någon afvikelse från den Kongl. propositionen. Jag hemställer dock, huruvida det är behöfligt att återremittera punkten till Utskottet för denna lilla förändrings skull, som mycket väl kan göras här i Kammaren. En återremiss därför skulle endast medföra tidsförlust.

Jag föreslår således, att Kammaren, derest densamma så finner för godt, beslutar att i andra momentet ordet »rådstufvurätt» utbytes mot ordet »magistrat» och att i sista momentet i stället för orden »hos kronofogden» sättas orden »hos syneförrättaren».

Herr Berg: Då här blifvit framställt yrkande att Kammaren redan nu måtte fatta beslut beträffande denna punkt, skall jag icke vidare hålla på mitt förra yrkande om återremiss, utan instämma deruti att paragrafen måtte ändras på sätt nyss föreslagits.

Herr Thomasson: Jag vill visserligen icke heller motsätta mig Kammarens önskan att redan nu få denna fråga afgjord, men det synes mig dock som om den brist, som vidlåder denna paragraf, icke

Ang. förvalt-
ningen af kro-
nans domäner.
(Forts.)

blefve helt och hållet afhjelpat genom att utbyta ordet »rådstufvurätt» mot »magistrat», ty det torde vara bekant att rådstufvurätten och magistraten utgöras af samma personer. Om således magistraten håller synen och det sedermera klagas deröfver hos rådstufvurätten, blir rådstufvurätten jäfvig och en ojäfvig särskildt tillsatt rådstufvurätt får handlägga målet. Jag ville derföre för min del gerna hålla på Herr Lundbergs förslag, hvarpå han dock icke gjorde något yrkande, nemligen att frågan måtte återremitteras till Utskottet, på det att det måtte tagas i öfvervägande, huruvida icke synen bör förrättas, icke af magistraten, utan af *en* magistratsperson med biträde af sakkunniga personer. Derigenom blefve icke, i händelse af klagan, rådstufvurätten i sin helhet, utan endast en af dess ledamöter jäfvig, hvarigenom saken blefve betydligt förenklad.

Jag medgifver att frågan visserligen icke har stor praktisk betydelse, ty staten har icke många stadsdomäner, men der så är fallet, måste dock den svårigheten uppkomma att rådstufvurätten, såsom jag nyss nämnde, förklarar sig jäfvig och särskild rådstufvurätt måste förordnas. Jag yrkar derför återremiss af denna punkt.

Herr Lundberg: Efter det flere ledamöter instämt i de anmärkningar jag vid denna punkt framställt, anhåller jag att få förena mig i Herr Thomassons yrkande om återremiss.

Sedan öfverläggningen förklarats avslutad, biföll Kammaren det af Herr O. B. Olsson derunder framställda yrkande; och hade Kam-maren alltså godkänt den föreliggande punkten med den förändring, att det i punktens andra stycke förekommande ordet »rådstufvurätt» utbyttes mot »magistrat» äfvensom att det i sista stycket intagna ordet »kronofogden» utbytes mot »syneförrättaren».

Mom. B.

Bifölls.

I *mom. C* hade Utskottet yttrat sig öfver Kongl. Maj:ts framställning derom, att Riksdagen måtte, för inrättande af en för statens jordbruksdomäner och skogar gemensam domänstyrelse, i hvilken den nuvarande skogsstyrelsen borde uppgå, samt, med godkännande af framlagdt förslag till stat för nämnda styrelse, bevilja ett ordinare anslag af 95,000 kronor; varande den utaf Kongl. Maj:t föreslagna stat af följande utseende:

	Lön.	Tjenst- görings- penningar.	Summa.	
	K r o n o r.			
1 chef.....	7,000	3,000	10,000	
<i>Jordbruksafdelningen:</i>				
1 tredje gradens tjänsteman	4,400	2,000	6,400	Efter 5 års tjenstgöring kan lönen ökas med 600 kronor.
1 d:o	4,400	2,000	6,400	
1 första gradens tjänsteman	1,800	1,200	3,000	Efter 5 års tjenstgöring kan lönen ökas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år med 500 kronor.
1 d:o	1,800	1,200	3,000	
<i>Skogsafdelningen:</i>				
1 tredje gradens tjänsteman	4,400	2,000	6,400	Efter 5 års tjenstgöring kan lönen ökas med 600 kronor.
2 d:o	8,800	4,000	12,800	
1 första gradens tjänsteman	1,800	1,200	3,000	Efter 5 års tjenstgöring kan lönen ökas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år med 500 kronor.
3 d:o	5,400	3,600	9,000	
1 första gradens tjänsteman (ombudsman)	1,800	1,200	3,000	Efter 5 års tjenstgöring kan lönen ökas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år med 500 kronor.
1 d:o (registrator)	1,800	1,200	3,000	
1 förste vaktmästare.....	800	300	1,100*)	Efter 5 års tjenstgöring kan lönen ökas med 100 kronor.
1 andre d:o	500	300	800*)	
1 d:o d:o	500	300	800*)	
Anslag till vikariatsersättning, arvoden åt amanuenser och extra biträden, renskrifnings- och tryckningskostnader	—	—	22,300	*) Om vaktmästare åtnjuter fri bostad skall, så länge denna förman kvarstår, lönen minskas med 150 kronor.
Inspektionsresor	—	—	4,000	
Summa	—	—	95,000	

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Och hade Utskottet hemställt, att, *under förutsättning att Riksdagen enades om grunderna för förvaltningen af kronans domäner*, Riksdagen måtte för inrättande af en för statens jordbruksdomäner och skogar gemensam domänstyrelse, i hvilken den nuvarande Skogsstyrelsen borde uppgå, bevilja ett anslag å ordinarie stat af 88,300

Ang. förvaltningen af kronans domäner. kronor, att utgå i enlighet med följande af Utskottet uppgjorda och utlåtandet bifogade

(Forts.)

Förslag till aflöningsstat för Domänstyrelsen.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
K r o n o r.				
1 chef.....	6,200	2,800	9,000	
<i>Jordbruksafdelningen:</i>				
1 tredje gradens tjänsteman	4,400	2,000	6,400	Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 600 kronor.
1 andra gradens tjänsteman	3,000	1,500	4,500	
1 första gradens tjänsteman	1,800	1,200	3,000	Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år med 500 kronor.
1 d:o	1,800	1,200	3,000	
<i>Skogsafdelningen:</i>				
1 tredje gradens tjänsteman	4,400	2,000	6,400	Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 600 kronor.
1 andra gradens tjänsteman	3,000	1,500	4,500	
1 d:o	3,000	1,500	4,500	Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år med 500 kronor.
1 första gradens tjänsteman	1,800	1,200	3,000	
3 d:o	5,400	3,600	9,000	
1 första gradens tjänsteman (ombudsman)	1,800	1,200	3,000	Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 100 kronor.
1 d:o (registrator)	1,800	1,200	3,000	
1 förste vaktmästare.....	800	300	1,100*)	
1 andre d:o	500	300	800*)	Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 100 kronor.
1 d:o d:o	500	300	800*)	
Anslag till vikariatsersättning, arvoden för byggnadsplaners granskning, åt amanuenser och extra biträden, renskrifnings- och tryckningskostnader	—	—	22,300	
Inspektionsresor	—	—	4,000	
Summa	—	—	88,300	

*) Om vaktmästare åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förhåller sig kvarstå, lönen minskas med 150 kronor.

Sedan föredragning skett af Utskottets hemställan, mot hvilken Herrar Grefve *G. Sparre*, *F. F. Carlson*, Friherre *F. von Essen*, *R. Montgomery-Cederhielm*, *M. Nordenfelt*, *R. Törnebladh*, Grefve *C. Beck-Friis*, *O. Evers*, Friherre *R. von Kræmer*, Friherre *H. M. Palmstierna*, *C. E. Laurell* och Grefve *K. Posse* inom Utskottet reserverat sig under yrkande på bifall till Kongl. Maj:ts förslag i ämnet, lemnades ordet på begäran till

Ang. förvaltningen af kronans domäner.

(Forts.)

Chefen för Kongl. Finansdepartementet, Herr Statsrådet *Thempander*, som yttrade: Då Stats-Utskottet i den nu föredragna punkten gjort ganska väsentliga förändringar i motsvarande del af Kongl. Maj:ts proposition, tillåter jag mig för en stund påkalla Kammarens uppmärksamhet, under förhoppning, att Kammarerna måtte behjerta de skäl, som ligga till grund för det af Kongl. Maj:ts afgifna förslaget.

Den första skiljaktighet, som möter mellan Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag, ligger deri, att under det Kongl. Maj:ts förslag upptager chefsen för det blifvande embetsverket lön till 10,000 kronor, har Utskottet nedsatt densamma till 9,000 kronor. Utskottet har såsom skäl för denna förändring anfört, att anledning icke syntes förefinnas »hvarför lönen för chefen vid ifrågavarande styrelse skall upptagas till högre belopp än den. hvartill vid de under senaste åren skedda regleringar af lönerna för de centrala, administrativa embetsverken chefernes löner i allmänhet blifvit bestämde, eller 9,000 kronor». Mot detta af Utskottet använda uttryck, »hvar till chefernes löner i allmänhet blifvit bestämde», ber jag få erinra, att chefen för postverket har 10,000 kronor i lön, att chefen för jernvägstrafikstyrelsen har 10,000 kronor samt att chefen för tullverket har 9,000 kronor i lön jemte fri bostad, hvilken sistnämnda förmån, som icke skulle tillkomma den nu ifrågavarande chefen, naturligtvis fullt motväger denna skilnad af 1,000 kronor. Der hafva vi följaktligen tre chefer för administrativa embetsverk, hvilka hafva lika stor lön som Kongl. Maj:ts här föreslagit. Deremot erkänner jag, att det finnes andre generaldirektörer, såsom cheferne för Fångvårdsstyrelsen, telegrafverket och den blifvande chefen för Statskontoret — hvilken sistnämnde ännu icke blifvit tillsatt — hvilka icke hafva mer än 9,000 kronor. Men anledningen hvarför Riksdagen beviljat de tre förstnämnde cheferne 10,000 kronor är naturligtvis den, att Riksdagen ansett omfattningen och betydenheten af den förvaltning de hafva om händer kräfva, att för tjenstens behöriga tillgodoseende ett sådant högre lönebelopp anvisas. Nu hemställer jag om någon människa kan påstå, att icke chefen för den vidsträckta förvaltning, som skall handhafva statens skogar och statens jordbruksegendomar, är fullt jemförlig med de tre nämnde cheferne, hvilkas lön af Riksdagen bestämts till 10,000 kronor. Man bör här vid lag taga i betraktande, att på innehafvaren af ifrågavarande chefsplats måste ställas synnerligen stora anspråk, så vida han skall kunna på ett tillfreds-

Ang. förvaltningen af kronans domäner.

(Forts.)

ställande sätt handhafva ledningen af den både vidsträckta och mångsidiga förvaltning, som skall sortera under hans chefskap. Det är vidare alldeles tydligt, att i de allra flesta fall regeringen vid val af innehafvare till denna befattning har att söka honom icke inom de kretsar af embetsmän, hvilka genom befordran till denna plats skulle kunna påräkna en förbättring af sina löneinkomster, utan det skulle tvärtom säkerligen ganska ofta vara önskvärdt att denne chef kunde hemtas från verksamhetsområden, der godtgörelsen i allmänhet tillmättes efter vida rundligare mått. Jag tror sålunda, att, om man tänker på den stora betydelse, det måste ega, att i spetsen för denna viktiga förvaltning står en person med framstående egenskaper, det lönebelopp, som nu blifvit af Kongl. Maj:t ifrågasatt, ingalunda kan anses oskäligt, och, att svårigheten för Kongl. Maj:t att på ett nöjaktigt sätt få denna plats besatt blir betydligt större, derest lönebeloppet inskränkes på sätt Stats-Utskottet föreslagit. Det är således i full öfverensstämmelse med de skäl, som varit för Riksdagen bestämmande vid reglering af med denna fullt jemförliga chefslöner i föregående fall, som det nu föreliggande Kongl. förslaget är upprättadt.

Hvad derefter den andra skiljaktigheten emellan Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag beträffar, så består denna deri, att Kongl. Maj:t i sitt förslag till lönestat för den nya styrelsen upptagit fem föredragande, hvar och en med lön i tredje lönegraden, hvaremot Utskottet inskränkt desse tjänstemäns antal till två och nedflyttat de tre öfrige i andra lönegraden. I denna förändring får jag säga att jag ser något vida mera än en blott besparing och lönesättning. Jag ser deri en total omgestaltning af den organisationsplan Kongl. Maj:t tänkt sig för det ifrågavarande embetsverket. Går jag då till de motiv Utskottet anfört för sitt förslag, finner jag att Utskottet förmenar, att genom nedflyttning af dessa tjänstemän från tredje till andra lönegraden den fördelen skulle vinnas, att vid semester eller sjukdomsförfall för tjänsteman i tredje graden skulle finnas att tillgå personer, hvilka skulle vara bättre kvalificerade att inträda i utöfvandet af den högre gradens göromål, än om desse vikarier skulle tagas bland första lönegradens tjänstemän, samt vidare att en jernare befordran från lägre till högre grad inom verket derigenom skulle ernås. Dessa af Utskottet nu anförda skäl känner jag mycket väl igen; de äro alldeles desamma som de, hvilka af de gamla embetsverken med mycken styrka framhöllos vid genomförandet af de nu afslutade löneregleringarna. Då framhölls just, att denna mellangrad, denna andra lönegrad, vore behöflig med afseende på de förhållanden Utskottet nu påpekat. Men dessa af Utskottet nu andragna skäl lyckades då i allmänhet icke att göra sig gällande. Den gamla mellangraden, kamrerare, blef i de flesta fall struken af den löneregleringskomité, som uppgjorde omorganisationsförslagen, och komitén fick sina förslag accepterade så väl af Konung som Riksdag. Sålunda ströks till exempel

i Statskontoret den förut varande mellangraden af kamrerare, och der är man sålunda hänvisad, att omedelbart rekrytera den tredje tjänstegraden från den första, likasom att derifrån vid förefallande behof hemta vikarier. På samma sätt förhåller det sig i ett verk, som jag personligen särdeles väl känner till, nemligen tullverket; der ströks äfven vid omregleringen denna andra tjänstegrad, och man har sålunda äfven der att hemta vikarieerne direkt från första tjänstegraden. Således är det i ren strid med de organisationsgrundsatser som gjort sig gällande vid åtskilliga nyligen afslutade löne-regleringar, som denna förändring i Kongl. Maj:ts proposition af Utskottet vidtagits, och jag får säga, att om ock icke Stats-Utskottet i allmänhet haft detta i minnet, jag åtminstone hade väntat att finna en kraftig gensaga emot denna af Utskottet nu framdragna princip från den ledamot i Stats-Utskottet och denna Kammare, som varit en verksam ledamot af den förra löneregeringskomitén.

Går jag nu vidare till det af Utskottet ytterligare anförda skäl, att enligt Kongl. Maj:ts proposition man skulle erhålla för många *chefer*, en chef för hela verket och fem byråchefer, så torde denna anmärkning bero derpå, att benämningen byråchef i och för sig är alldeles oegentlig. I sjelfva verket äro föredragandena i ett verk alls icke några chefer. Benämningen *chef* förutsätter väl en underordnad personal att öfvervaka, ett område inom hvilket den, som bär denna titel, kan utöfva en viss myndighet, en viss beslutanderätt. Men så skulle icke blifva förhållandet med ledamöterna uti ifrågasvarande embetsverk. Ärendena skulle allt efter sin beskaffenhet fördelas mellan flera byråer, beredas till föredragning på hvarje byrå af byråchefen med tillhjälp af kanske blott ett enda biträde, och slutligen af byråchefen anmälas till afgörande inför verkets chef. Det är således alldeles oegentligt att här tala om dessa föredragande såsom chefer i egentlig mening. Den ende, som kommer att göra skäl för benämningen *chef*, blir den i spetsen för hela verket stälde person, som skall hafva beslutanderätten i sin hand. Nu har Kongl. Maj:t med hänsyn till vidden och omfattningen af de göromål, som skulle tillhöra detta verk, i sitt förslag ansett fem föredragande ledamöter erfordras. Göromålen skulle fördelas emellan dessa fem personer, som hade att bereda ärendena, föredraga dem för chefen och afgifva sitt yttrande deri. Det förefaller dock högst egendomligt att de göromål, för hvilkas handhafvande Kongl. Maj:t tänkt sig att fem personer skulle behövas, skulle efter Utskottets tanke kunna skötas af två. Detta är uppenbart orimligt. Nu säger man visserligen: det är godt och väl att Utskottet föreslagit endast två, men vid sidan af dem har Utskottet ställt tre tjänstemän i en lägre grad, hvilka skulle biträda med samma göromål som de andre. Då frågar jag: om man afser att pålägga desse lägre tjänstemän samma åligganden och kräfv af dem enahanda ansvar, kan det då vara lämpligt att ställa dem i en olika tjänstegrad med deraf härflytande olika löneförmåner? Föreställer man sig åter att göromålen skulle kunna

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

så fördelas, att man plockar ut ett större antal af underordnad betydelse för att lemna deras handläggning åt de lägre aflönade tjänstemännen, och att således i arbetets olika kvalitet skulle finnas en lämplig fördelningsgrund mellan dessa högre eller lägre löner, så beror en sådan föreställning på obekantskap med det nya embetsverkets åligganden. Dessa tjänstemän skulle enligt den plan, som ligger till grund för den Kongl. propositionen, få sig tillmätta, hvar för sig, lika trägna och ansvarsfulla göromål, och det blir då, som sagdt, en högst besynnerlig organisationsform att icke ställa dem i fullkomligt likartad ställning. Jag återkommer till hvad jag förut yttrat, att det är en i sjelfva organisationen af verket så väsentligen ingripande förändring som Utskottet här föreslagit, fastän den endast har utseendet af en nedsättning i vissa löner, att jag har varit mycket tveksam huru denna organisation i verkligheten skulle komma att slå sig ut. Man saknar också i Utskottets motivering all ledning för huru Utskottet tänkt sig att denna organisation skall komma att verka. Någon sådan utredning finnes icke gent emot den detaljerade utredning, som i den Kongl. propositionen finnes åberopad såsom verkställd af den förberedande domänkomitén och der det finnes redogjort för den särskilda beskaffenheten af de ärenden, som efter deras mening skulle tillhöra hvar och en af desse byråchefer eller ledamöter.

Det af Utskottet anförda hufvudsakliga skäl är emellertid den besparing, som skulle vinnas, och hvilken belöper sig till 6,700 kronor, hvaraf besparingen på chefslönen utgör 1,000 kronor och den besparing, som uppkommer genom den förändrade organisationen, 5,700 kronor. Nu är jag visserligen mycket benägen för att lemna mitt erkännande åt sträfvandena för sparsamhet, och jag kan försäkra att den nuvarande regeringen städse har detta till ögonmärke i samtliga sina åtgöranden, men praktiske män, såsom vi i allmänhet ju äro, veta vi väl af erfarenhet att icke alltid en nedsatt utgift är detsamma som en klok besparing. Gäller det att handhafva en viktig och dyrbar förvaltning, som utöfvar ett väsentligt inflytande på statens ekonomiska intressen, så får man icke se på en kostnad af 5,700 kronor mer eller mindre för att vinna det mål, att denna förvaltning kommer i händerna på en myndighet, som är så ordnad, att den på ett tillfredsställande sätt kan lösa sin uppgift.

Staten utöfvar i detta fall, då den för egen räkning sköter skogar och eger jordbruksfastigheter, i sjelfva verket en privat industri, och då får man söka ställa så till att denna industri skötes efter samma grunder som af den enskilde, när han med klok omtanke går till väga; man får se till att man icke skyr de uppoffringar, som kunna vara väl beräknade för förvaltningens ordnande, så att denna dyrbara egendom blir väl värdad och uppbringad till att lemna en skäligen afkastning. Jag ber här att i detta afseende särskildt få lägga märke till att denna afkomst spelar en icke så obetydlig roll i vår budget. Statens inkomst af dess jordegendomar beräknas i

staten till 2,900,000 kronor. Vidare hafva vi en inkomst af skogarne, som beräknas till en million. Det har nu länge varit vanligt att klagomål höjts öfver att icke våra skogar lemnat nog hög behållning. På den senaste tiden hafva vi dock kommit derhän, att af skogarne en stigande inkomst synes inflyta till statskassan, och jag vill i sådant afseende erinra, bland annat, derom, att under förra året inkomsten med 460,000 kronor öfversteg den i budgeten beräknade af en million.

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

För att handhafva denna förvaltning, särskildt hvad skogarne angår, fordras hos den ledande myndigheten, jemte öfriga egenskaper, hvilka man kan ställa på en tjänsteman, äfven icke obetydlig affärsskicklighet och förmåga att bedöma de konjunkturer, som inverka på försäljningen af skogsprodukter. Så väl med hänsyn härtill som äfven i följd af förvaltningens beskaffenhet i öfrigt är det af stor vikt att för densamma förskaffa duglige och insigtsfulle tjänstemän, och detta skulle i väsentlig mån äfventyras, derest organisationen blefve anordnad på det sätt Utskottet föreslagit.

Jag ber att få tillägga, att hos mig har verkligen uppstått så stor tvekan om möjligheten att sätta i gång den organisation Utskottet föreslagit, att jag befarar att, så lifligt Riksdagen än önskar att nu med detta få skilja sig från denna domänfråga, som sysselsatt åtskilliga af de senaste Riksdagarna, detta ändamål icke skall kunna ernås genom att bifalla en sådan organisation. Det torde nemligen möta så stora svårigheter att för ett verk, organiseradt på sådan grund, förvärfva lämplig personal, att regeringen, efter hvad jag fruktar, kommer att se sig nödsakad att förlänga interimstillståndet på det sätt, att regeringen till exempel måste låta vissa personer, som till detta nya embetsverk kunna komma att hemtas från andra anställningar i statens tjänst, kvarstå vid dessa och vid dem uppbära en del af löneförmånerna och sedermera få lönefyllnad af de på domänstyrelsens stat anslagna belopp. Här af blir åter följden, att regeringen måste komma in till en följande Riksdag och begära rättelse i staten, sedan erfarenheten visat nödvändigheten här af, för att embetsverket må kunna fylla sin uppgift. Vill Riksdagen derföre nu skilja sig från denna domänfråga på ett sådant sätt, att den må hafva förhoppning om att förvaltningen af denna statens dyrbara egendom blifvit på ett nöjaktigt sätt ordnad, så tror jag att Riksdagen gör klokast i att bifalla Kongl. Maj:ts förslag, och jag vågar derför utbedja mig att Kammaren måtte väl behjerta angelägenheten af att antaga den Kongl. propositionen i denna del.

Herr O. B. Olsson: Jag ber att hufvudsakligen få fästa mig vid den första delen af Herr Statsrådet och Chefens för Finansdepartementet yttrande, nemligen i afseende på chefslönen. Han nämnde att det funnes tre chefer, som hade större löner än Utskottet föreslagit till den nu ifrågavarande chefen, men jag skall be att få

Ang. förvaltningen af kronans domäner.

(Forts.)

nämna tretton chefer, som hafva lika eller mindre löner. Först och främst sju som hafva lika aflöning med den Utskottet föreslagit eller 9,000 kronor. Dessa äro cheferne för Lotsstyrelsen, för Kammarkollegium, för Fångvårdstyrelsen, som är generaldirektör; vidare chefen för Statskontoret, chefen för Telegrafstyrelsen, generaltulldirektören och chefen för Medicinalstyrelsen. Sedan komma en hel del chefer, som icke hafva mera än 7,000 kronor. Dessa äro cheferne för Statistiska centralbyrån, för Landtmäteristyrelsen, för Geologiska undersökningen, för Väg- och vattenbyggnads- samt Jernvägsbyggnadsstyrelsen, för Öfverintendentsambetet, generaldirektören för Skogsstyrelsen och chefen för Riksarkivet. Alla desse hafva 7,000 kronor med undantag af den senast omnämnde, som har 7,500 kronor.

Om man nu jemför den chef, som är föreslagen för Domänstyrelsen, med t. ex. chefen för Generaltullstyrelsen, så vågar jag för min del tro, att denne chef icke endast har under sig en större personal, utan äfven har större uppbörd med ty åtföljande ansvar och följaktligen mera att göra. Då man vet att uppbörden eller inkomsten på tullen under senaste åren uppgått till omkring 30 millioner kronor, och då man vidare känner att en mycket stor tjenstepersonal lyder under generaltulldirektörens chefskap, så torde väl hans embete få anses ganska maktpåliggande.

Det nämndes vidare af Herr Statsrådet att man borde medgifva den af Kongl. Maj:t begärda lönen, för att få en chef med framstående egenskaper. Jag tror, mine Herrar, att man icke skall behöfva förgäfvos söka en lika duglig och framstående person till en sådan chefsplats, äfven om lönen icke skulle blifva mer än 9,000 kronor. Jag är alldeles förvissad att ingen skall rygga tillbaka för att antaga en sådan chefsplats för dessa 1,000 kronor som utgöra skilnaden, och jag antager för den skull, att chefens plats icke skall blifva sämre besatt derföre att lönen blir endast 9,000 kronor i stället för 10,000.

Hvad Herr Statsrådet behagade yttra i afseende å öfriga delar af organisationen, så rör detta ett ämne, hvori jag är allt för litet hemmastadd för att jag skulle vilja närmare inlåta mig derpå; derom torde väl någon annau af Stats-Utskottets ledamöter, som bättre än jag har reda på den saken, komma att yttra sig. Dock kan jag icke underlåta att åberopa Herr Statsrådets yttrande till statsrådsprotokollet, nemligen att den ifrågavarande styrelsen icke bör blifva en kollegial styrelse, hvilken åsigt jemväl herrar komiterade i frågan uttalat, och är detta ej meningen, så synes det mig som om det icke kunde behöfvas så många tjänstemän af tredje lönegraden, som Kongl. Maj:t föreslagit. Jag har mig bekant, att inom Skogsstyrelsen för närvarande finnas icke mindre än fyra föredragande, hvaraf ingen är tredje gradens tjänsteman. Dessa föredragande äro sekreteraren, kamreraren, en vice sekreterare och registratorn, hvilka personer utom föredragningen väl äfven hafva att sköta sina egentliga, ordinarie befattningar. Detta förhållande visar, efter hvad jag kan

se. icke annat än att föredragningen mycket väl går för sig äfven genom lägre tjänstemän än tredje gradens. Man kan ju för framtiden fördela föredragningsskyldigheten på tjänstemän af både tredje och andra graden och lemna de mindre viktiga målen — ty att målens betydighet är olika, det är klart — åt tjänstemän af den senare graden samt mål af mera ömtålig natur åt de två embetsmän af tredje graden, hvilka skulle blifva chefer för hvar sin af de båda afdelningar, hvaraf styrelsen skall utgöras. Jag tror verkligen icke att målens behandling skulle blifva lidande genom en dylik anordning. Men, såsom sagdt, jag är för litet hemmastadd i denna del af frågan för att vilja ingå i några närmare detaljer. Min öfvertygelse är emellertid, att det ifrågavarande embetsverket bör kunna förvaltas med det antal styrelsetjänstemän samt äfven med den klassifikation af dem, som Stats-Utskottet här föreslagit; och jag yrkar därför bifall till den föredragna punkten.

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Herr Åbergsson: Jag för min del kommer deremot att yrka bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, eller, att för inrättandet af en för statens jordbruksdomäner och skogar gemensam domänstyrelse måtte beviljas ett anslag å ordinarie stat af 95,000 kronor, att utgå enligt det vid den Kongl. propositionen fogade förslaget till aflöningsstat. Jag finner det ganska naturligt, att man i denna Kammare icke kan vara synnerligen benägen att gifva hög lön åt chefen för det ifrågavarande embetsverket, och för egen del erkänner jag att jag äfven hyst tvekan om lämpligheten af den i detta afseende föreslagna siffran af 10,000 kronor. Men sedan jag åhört chefsens för Finansdepartementet redogörelse för de skäl, som ligga till grund för hans mening derutinnan, så vill jag yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition äfven i denna del.

Den siste talaren sökte genmäla Herr Finansministerns yttrande genom att uppräknat en mängd embetsverk, hvilkas chefer icke hafva mera än 9,000 kronor årlig aflöning. Bland desse embetsmän nämnde han äfven chefen för tullverket och betonade, att då denne icke hade mer än 9,000 kronors årlig aflöning, borde väl chefen för domänförvaltningen icke behöfva mera. Den ärade talaren måtte icke ha hört hvad Herr Statsrådet yttrade, eller att chefen för tullverket tillika åtnjuter förmånen af fri boställsvåning; och en boställsvåning för en person i tullchefens ställning motsvarar i Stockholm ett värde af 2- till 3,000 kronor årligen. Således utgör sistnämnde embetsmans årliga aflöning 11- till 12,000 kronor. Men just på den grund, att chefsbefattningen för domänförvaltningen är fullt jemförlig med chefsplatserna vid statens jernvägstrafik samt för tull- och postverken, anser jag det icke vara oskäligt att hans årliga aflöning sättes till 10,000 kronor. Det är här fråga om en industriell affär, som staten för egen räkning drifver, och som, på sätt chefen för Finansdepartementet yttrat, måste drifvas affärsmässigt. Inom den enskilda affärsverksamheten betalas, enligt hvad jag haft tillfälle att

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

erfara, chefen eller verkställande direktören för en affär, det må nu vara en enda persons eller bolags, vanligen med minst femton till tjugu tusen kronor årligen; och dock äro dessa affärer oftast icke af den vidsträckt omfattning, som den, hvarom här är fråga.

Detta om chefslönen. Hvad angår behovet af vare sig 2:dra eller 3:dje gradens tjänstemän, så kan jag icke neka, att Utskottets motivering på mig gjort det intryck, att de som skrivit densamma icke haft fullt reda på hvarom fråga var. En värd talare på dala-bänken sade sig i dag på förmiddagen vid behandlingen af en annan fråga för ovanlighetens skull vilja förorda den högre aflöningen af de då ifrågasatta, och detta, såsom han yttrade sig, derföre att han i den frågan egde sakkännedom. Skulle man vilja vara litet elak, kunde man ifrågasätta huruvida han i nu förevarande fråga, hvori han biträdt Utskottets förslag om en lägre aflöning, verkligen eger sakkännedom. Men man får väl icke hysa tvifvel härutinnan, då ju så väl han som öfrige ledamöter i Utskottet besitta stor erfarenhet i dylika ärenden. Jag tror dock icke, att de i denna sak tillräckligt öfvervägt hvad frågan gäller. De hafva föreslagit besparingar, men på ett sådant sätt att de i sjelfva verket åstadkomma en förändrad organisation. I sin motivering, på sidan 20 i utlåtandet, yttrar Utskottet sin missbelåtenhet med att det skall blifva så många chefer; det vill ha färre sådana, hvarigenom, som det heter, »skulle vinnas fördelen af att inom hvarje af styrelsens afdelningar funnes endast en byråchef, hvilken, lättare än om chefsbefattningarna blefve två eller tre inom hvarje afdelning, skulle kunna öfvervaka enheten och ordningen i göromålens bestridande». Utskottet tyckes här förutsätta, att dessa chefsbefattningar skola blifva mycket lugna tjänster, att byråcheferne icke skola få annat att göra än att hålla de lägre tjänstemännen till arbete. Men så är ju icke afsigten med den af Kongl. Maj:t föreslagna organisationen af domänförvaltningen, utan de viktigaste arbetarne i detta embetsverk skulle just blifva byråcheferne.

Som herrarne icke tycka om att gifva desse tjänstemän benämningen *chefer*, så kalla dem, gerna för mig, domänkommisarie eller domänsekreterare eller gif dem hvilket annat namn som helst. Men låt dem få den lön, de förtjena, och låt personer, som hafva samma arbete, få lika lön. Om t. ex. föredragningen af jordbruksärendena sålunda fördelades mellan de två ifrågasatta tjänstemännen, att den ene af dem föredroge sådana ärenden rörande domänerna i södra delen af riket och den andre dessa ärenden beträffande kronoegendomarne i mellersta och norra delen af riket, och om man tillika bestämde att föredragningen af de förra ärendena skulle bestridas af en tredje gradens tjänsteman och de senare af en sådan i andra graden, så skulle följen deraf blifva den, att den tjänsteman, som stode i andra lönegraden, endast sträfvade till att blifva uppflyttad till tredje graden, så att, när tjänstemannen i denna grad afginge från sin befattning, han skulle söka få öfvertaga de göromål, som

hörde till dennes föredragning. Men detta kan ingalunda för ärendenas jemna gång anses fullt lämpligt. Förhållandena, sådana de skulle blifva i den ifrågasatta domänstyrelsen, gestalta sig temligen lika med förhållandena i det embetsverk jag tillhör, eller Justitierevisionen. Detta embetsverk består af 11 revisionssekreterare med justitieministern såsom högste chef. Revisionssekreterarne kallas icke för chefer, utan de hafva fått en anspråkslösare benämning, men de äro i sjelfva verket chefer en hvar för sin rotel och de befinna sig i samma ställning som de ifrågakomne tjänstemännen i domänförvaltningen. De äro de verkliga arbetande, som draga det tyngsta lasset, hvar och en i afseende å de mål, som han handlägger. Det är nödvändigt att hafva detta antal revisionssekreterare till följd af målens mängd, och det är icke möjligt för en enda att hinna med allt det arbete, som skall fullgöras af desse 11 revisionssekreterare. Skulle man emellertid kunna säga: vi vilja icke hafva inom ett embetsverk så många tjänstemän, som innehafva chefskaps ställning, utan vi taga bort sex revisionssekreterare och behålla endast fem, och i stället för dessa sex revisionssekreterare sätta vi sex protokollssekreterare. Jag tror att det skulle vara rent af orimligt. Kan föredragningsskyldigheten i domänstyrelsen bestridas af allenast två tjänstemän, så har Utskottet rätt, då Utskottet i förslaget till afföningsstat för denna styrelse endast upptager två tjänstemän i tredje graden; men kan embetet icke förrättas af ett mindre antal än fem tjänstemän, bör också Utskottet föreslå för dessa lika lön. Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid, isynnerhet som Herr Finansministern redan så fullständigt utvecklat de skäl, som ligga till grund för Kongl. Maj:ts förslag. Då han emellertid icke ansett med sin ställning förenligt att framställa något yrkande, har jag tagit mig friheten begära ordet, för att komma i tillfälle att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Nils Petersson: Ehuru det alltid varit önskligt att en sammanslagning af de särskilda förvaltningsstyrelserna för statens egendomar skulle kunna ske, så får jag dock säga att den nu föreslagna organisationen, enligt min tanke, blir allt för dyr i det stora hela. Det är ganska klart att, när två styrelser sammanslås, man bör gå så till väga, att någon besparing i utgifter derigenom kan uppkomma. Så är likväl icke fallet här, utan tvärt om har det visat sig att kostnaderna efter sammanslagningen blifvit större. Detta är en af orsakerna, hvarföre Utskottet sökt att så mycket som möjligt sammantränga de ifrågavarande två styrelserna.

Hvad nu särskildt chefen beträffar, så har man frambållit att den af Utskottet för honom föreslagna lönen är för liten i förhållande till det lönebelopp af 10,000 kronor, som andra chefer åtnjuta, hvilka befinna sig i en likartad ställning med honom. Dermed har man dock icke visat att chefen för domänstyrelsen behöfver aflönas så högt som med 10,000 kronor. Ty min enskilda öfvertygelse är att de

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

chefsbeställningar, med hvilka nyssnämnda chefsbefattning jemförts, blifvit alltför högt aflönade. Man har äfven anmärkt att större jordägare och bolag, som vilja förskaffa sig dugliga personer att förestå affärerna, måste gifva dessa ännu större löner än staten. Det är nog möjligt, att de få så göra och att de äfven gjort det. Men detta har skett i goda tider. Då dåliga tider inträffa, så kunna de afskeda dessa tjänstemän. Men så kan staten icke gå till väga. Jag tror icke för min del att det skall blifva svårt att få en chef för den lön, som Utskottet föreslagit. För resten går det ju an att försöka, och skulle det visa sig vara omöjligt, så hafva vi ju nu årliga riksdagar och det kan då gå mycket lätt för sig att få en förhöjning, om det visar sig att man icke kan få en lämplig chef för 9,000 kronor. Men om det, såsom jag tror, kommer att visa sig att man får 50 à 60 sökande till platsen, så torde man nog icke vilja ned-sätta lönen, om den en gång blifvit bestämd till 10,000 kronor.

Hvad beträffar den föreslagna nedflyttningen af tre tjänstemän från tredje graden till andra graden, så förundrar det mig icke att Herr Finansministern vill behålla dem i den högre graden, emedan regleringen derigenom är lättare att utföra, men jag föreställer mig att med god vilja det icke skall blifva svårt att inrätta så, att tjänstemännen i andra graden få göra hvad de i tredje graden skulle ut-rätta. Jag ber att få nämna såsom ett exempel, att landshöfdinge-embetena skötas lika bra af landssekreteraren och landskamreraren, när landshöfdingen är borta, som när landshöfdingen sjelf är hemma. Jag tror således att man skall reda sig lika bra med tjänstemän i andra graden som med sådana i tredje graden, men hvad vi i Utskottet hufvudsakligen fäste oss vid, var den oegentligheten, att man skulle hafva så många chefer i ett och samma embetsverk. Detta är icke förhållandet med andra verk, som hafva blifvit reglerade. Det kan visserligen göra detsamma hvad namn man ger en person i ett embetsverk, men det är alldeles orimliga löner, som dessa tjänstemän i tredje graden skola hafva. De gå för tredje gradens tjänstemän upp till 7,000 kronor för dem hvar med ålderstillägg, och då enligt Utskottets förslag den blifvande styrelsen skulle få två sådana tjänstemän, med 7,000 kronor i lön, så tycker jag ändå icke att man har gått knusligt till väga. De i andra lönegraden äro för öfrigt icke så lågt aflönade, att de icke kunna hafva samma ansvar som de andre i den högre graden, om ock ej samma benämning.

Jag föreställer mig således, att med god vilja det bör kunna åstadkommas en tillräckligt god styrelse med de aflöningsbelopp, hvilka Stats-Utskottet föreslagit. Det är visserligen icke någon stor summa, som man vill pruta af, men det gäller en princip, och jag föreställer mig att med god vilja å vederbörandes sida man nog bör kunna reda sig. Det är på denna grund som jag får yrka bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Herr Liss Olof Larsson: Jag har, om icke direkt, åtminstone

indirekt blifvit uppkallad i frågan och får därför yttra några ord till försvar för Stats-Utskottets betänkande, som jag deltagit uti och till hvilket jag yrkar bifall. Det var Herr Åbergsson som uttalade den förhoppning att jag, som på förmiddagen talat för beviljande af en högre aflöning på grund af den sakkänedom, jag hade, skulle göra detsamma rörande denna fråga. Jag får då säga att, äfven om jag icke i denna fråga egt den sakkänedom, som jag trodde mig ega i den då förevarande, så skulle jag det oakadt, om Stats-Utskottet här icke föreslagit högre aflöningar än Banko-Utskottet föreslog för bankkontoret i Östersund, opponerat mig mot Utskottet och föreslagit högre aflöningar för domänstyrelsen. Det förhåller sig emellertid så, att den, som skulle blifva kamrerare och kassör vid afdelningskontoret i Östersund, skulle få en lön, som icke går upp ens mot hvad som här är föreslaget för den allra lägste tjänstemannen, och den lägste tjänstemannen vid afdelningskontoret får icke stort mer i lön än hvad förste vaktmästaren i domänförvaltningen skall få. Om verkställande direktören vid afdelningskontoret skulle få sammanlagdt 2,400 kronor, så är deremot här föreslaget att lönerna skulle utgå med summor från 9,000 kronor, 6,400 kronor, 4,500 kronor till 3,000 kronor i lägsta lönegraden, och de i första och andra lönegraden skulle få två ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor. Jag tror således icke att, fastän man talat för högre löner på förmiddagen, man deraf bör draga den slutsatsen att samma yrkande nu bör göras, då förhållandena äro så väsentligt olika.

I fråga om bestämmande huruvida chefens aflöning skall uppgå till 10,000 kronor eller 9,000 kronor, kan man säga att detta är hvad man kallar en smaksak. Jag får dock för min del säga, att jag tror det allmänna uppfattningen är i landet, att en lön på 9,000 kronor är en skäligen god lön, och jag tror att man bör låta sig nöja med detta belopp. Om äfven en eller annan chef har fått öfver 9,000 kronor, så har detta högre belopp, så vidt jag minnes rätt, i de flesta fall blifvit bestämdt genom gemensam votering. För min del tror jag att 9,000 kronor är fullt tillräckligt och har röstat för detta belopp i Utskottet.

Chefen för Finansdepartementet yttrade om detta Utskottets förslag, att detsamma skulle stå i rak strid mot hittills följda grundsatser vid regleringen af statens embetsverk. Jag skulle deremot kunna säga, att det hvarken strider eller icke strider mot de hittills reglerade embetsverkens organisation, emedan vid desammas reglering icke finnes någon bestämd princip följd. Det var nemligen så, att löneruleringskomitén sökte följa en viss princip vid uppgörandet af sina förslag och utgick från den åsigten att andra gradens tjänstemän, nemligen kamrerare, skulle försvinna. Denna åsigt delades också till en början af både regering och Riksdag, men snart lefde kamrerarne upp igen, och komitén måste naturligtvis böja sig för dessa makter. I Statskontoret tog man sålunda bort kamrerareplatserna, men uti ett af de minsta embetsverken, Fångvårdsstyrelsen,

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

ansåg man det vara nödvändigt att hafva kamrerare qvar, ehuru de ansetts kunna borttagas från det större embetsverket. Jag arbetade emot detta förslag så mycket jag förmådde, men Riksdagen antog Kongl. Maj:ts proposition.

På samma sätt gick det också vid regleringen af Marinförvaltningen och flera andra verk, der också i staterna intogos kamrerare, eller 2:a gradens tjänstemän, ehuru man trodde sig en gång för alla hafva afskaffat dessa tjänster.

Man finner således att den princip, Riksdagen på framställning af regeringen följt, varit så till vida olika, som man ibland velat hafva andra gradens tjänstemän och ibland icke. Man kan också till stöd för den åsigt, Stats-Utskottet här följt, åberopa den omständigheten, att den nuvarande regeringen sjelf frångått den åsigten, att absolut följa eu viss princip i den rigtning, att inga andra gradens tjänster vidare skulle tillsättas. Det är icke längre sedan än den 15 Februari 1881, då Kongl. Maj:t utfärdade ny instruktion för Lotsstyrelsen, hvars stat vid innevarande års riksdag äfven varit före, och hvars 1:sta § lyder sålunda: »Lotsstyrelsen utgöres af lotsdirektören såsom chef samt af en sekreterare och en kamrerare såsom föredragande. Sekreteraren och kamreraren äro tillika chefer, den förre för styrelsens kansli och den senare för styrelsens kammarkontor.» — I detta verk har Kongl. Maj:t alltså ansett att organisationen kunde ske så, att det blefve en chef med en sekreterare och en kamrerare såsom föredragande, utan att det behöfdes några tredje gradens tjänstemän, under det att i den nya domänstyrelsen ansetts nödigt att föreslå fem tjänstemän i denna lönegrad. Vi se här af att Utskottet sålunda ej saknat stöd för sina åtgöranden i detta fall. För öfrigt finnas också andra embetsverk, t. ex. Landtmäteristyrelsen och Öfverintendentsembetet, der det icke finnes tredje gradens tjänstemän, utan föredragningen ombesörjes af tjänstemän i andra lönegraden. Dessa skulle icke vara chefer, har man sagt. Icke heller äro de ledamöter. Hvad skola de då vara? De äro endast föredragande, men är icke detta alldeles detsamma som i andra embetsverk betecknas med benämningen byråchefer. Ehuru tjänstemän i de lönestater, som framlagts för Riksdagen, kallas rätt och slätt första, andra och tredje gradens tjänstemän, hafva de vanligen i de för de särskilda embetsverken sedermera af regeringen utfärdade instruktionerna fått andra benämningar och kallats för byråchefer, sekreterare eller kamrerare, notarier eller bokhållare. Hvad man tryggt kan påstå är, att man icke i något af de reglerade verken kan finna ett motstycke till den lönestat nu för domänstyrelsen af Kongl. Maj:t föreslagits. Enligt denna skulle det blifva en chef, generaldirektör eller hvad han nu skulle benämnas, och fem föredragande tredje gradens tjänstemän eller byråchefer. Således sex chefer, men ingen andra gradens tjänsteman. I lägsta lönegraden skulle det också blifva sex tjänstemän förutom registratorn och ombudsmannen; summa sex chefer och sex underordnade tjänstemän.

Man har, så vidt jag vet, icke något motstycke till ett sådant förslag. Då det anses erfordras fem chefer för att föredraga de mål, som tillhöra detta embetsverk och hvilka ärenden förut skola beredas af de sex underordnade tjänstemännen, förefaller det mig nästan som om desse byråchefer skola utföra en del af det arbete, som i andra embetsverk utföres af första och andra gradens tjänstemän, ty man kan icke påstå att domänstyrelsen i förhållande till andra embetsverk skall erhålla ett så stort antal mål, att det gör ett så stort antal föredragande nödvändigt. Den komité, som sist förberedde denna fråga, och hvilken utredning äfven återopas i den nu framlagda Kongl. propositionen, uppgaf antalet mål som af domänstyrelsen årligen skulle prövas till 4,500. Om det nu blefve fem föredragande och jag räknar 300 arbetsdagar på året, skulle det göra tre mål om dagen för hvarje föredragande. Jag medgifver visserligen att det kan finnas mål som üro af den beskaffenhet att man ej kan föredraga mera än ett på dagen, men går jag igenom den lista på mål hos Skogsstyrelsen och nuvarande domänafdelningen i Kammarkollegium, som finnes i komiténs betänkande, skall man lätt finna att många af dem kunna föredragas på några minuter, och vid sådant förhållande bör en föredragande hinna med ett större antal mål. Huru skulle det väl gå t. ex. i poststyrelsen, der det icke finnes flere än tre föredragande, tre tjänstemän i andra och tjugu i första lönegraden, förutom förvaltarne af hufvudkassan och frimärkesförrådet samt intendenten för postpersedelsförrådet.

Huru skulle det väl vara möjligt för desse tre att hinna föredraga alla de handlingar och mål, som beredas af tjugutre underordnade tjänstemän, om de icke föredrogo flera mål dagligen. Ser man på Generalpoststyrelsens diarier, så uppgå målens antal till omkring 11,000 årligen förutom öfver 30,000 expeditioner och redovisningshandlingar, som jag icke räknat med. Alla dessa mål skola dock för generaldirektören föredragas af endast tre personer. Som jag redan nämnt, har man i Fångvårdsstyrelsen och Marinförvaltningen jemte många andra verk kamrerarne kvar, och i sjelfva Statskontoret finnes en andra gradens tjänsteman. ehuru han icke benämnes kamrerare; i Öfverintendentsembetet och Landtmäteristyrelsen finnes icke, såsom jag redan antydt, en enda tjänsteman af den grad, hvaraf man nu föreslagit icke mindre än fem. Hvad Skogsstyrelsen beträffar, har der åtminstone hittills icke funnits någon enda i den högre tjänstegraden. Det har endast varit sekreteraren och kamreraren som varit föredragande, den ene med 4,000 och den andre med 3,500 kronors lön förutom ålderstillägg af 800 kronor för den förre och 700 kronor för den senare.

Jag tror att man bör se till, att icke allt för höga löner gifvas tjänstemännen i ett embetsverk redan från början af dettas inrättande, emedan erfarenheten visat, att det är lättare att få fram ett förslag om ökande af tjänstemännens antal eller om deras uppflyttande i högre lönegrad, än ett förslag, deri ifrågasättes tjänsters in-

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Ang. förvalt-
ningen af kro-
nans domäner.
(Forts.)

dragning eller deras innehafvares nedflyttande i lägre lönegrad. Skulle sedermera, efter det embetsverkets stat blifvit fastställd, behöfvat af förbättrade löner eller tjänsternas ökande visa sig, så lärer nog — derom är jag förvissad — vederbörande styrelse icke underlåta att derom göra erinran hos Kongl. Maj:t. Men säkert är att, om vid ett nytt embetsverks organisation till exempel de föredragandes antal redan från början bestämmes till fem, men det sedan visar sig att de äro två eller tre för många, så skall det nog dröja — och icke kommer det att hända i vår tid — innan styrelsen för Kongl. Maj:t anmäler att tjänsterna äro för många och begär att Kongl. Maj:t ville hos Riksdagen hemställa, att en eller annan af dem måtte indragas eller nedflyttas i en lägre lönegrad. Det är således min åsigt, att en viss försigtighet äfven i nu förevarande fall bör från Riksdagens sida iakttagas. Vi finna hurusom statens skogar, hvilka ju ega ett så stort värde, likväl gifva en så ringa afkastning, att man nästan kan säga att tjänstemännen bokstafligen äta upp dem. Då det på förmiddagen var tal om Riksbankens afdelningskontor i orterna, uttalades den åsigten att omkostnaderna för deras förvaltning icke borde ställas högre, än att de kunde lemna en skälig afkastning. Ser jag nu efter huru det förhåller sig med statens skogar, så finner jag att dessa, som hafva ett taxeringsvärde af 35,784,000 kronor, lemna en afkastning af i medeltal 979,411 kronor. Dragras derifrån utgifterna, som stiga till något öfver 700,000 kronor, så utgör den verkliga behållningen icke 300,000 kronor. Här af framgår att den inkomst, som staten har af sina skogar, icke belöper sig till en procent. Detta manar till försigtighet vid inrättandet af ett embetsverk sådant som det ifrågasvarande, isynnerhet som, på sätt jag nyss nämnt, det icke är att hoppas, att i fall det skulle befinnas att de nyinrättade tjänsterna vore för många eller för väl aflönade, någon ändring deri kommer att göras. Det synes mig derföre, som skulle Kammaren kunna med godt samvete bifalla den nu föredragna punkten, till hvilken jag för min del yrkar bifall.

I detta anförande instämde Herrar *Magnusson* och *Johannes Jonson*.

Herr Lindmark: Jag ber att till en början få afgifva samma förklaring som den talare, hvilken nu sitter på talarestolen, nyss lemnade, nemligen att detta är en fråga, hvarom jag icke har någon sakkännedom och i hvilken jag således icke kan lemna några upplysningar. Men så mycket tillåter jag mig säga, att när jag genomläste Utskottets betänkande, föreföll det mig genast att här föreläge från Utskottets sida ett försök till desorganisation snarare än till en förbättrad organisation. Den talare, som sist hade ordet, tycktes vilja lösa denna fråga allt för mycket chablonmessigt, förmenande att, då det vore så och så på det ena hållet, så borde det vara på samma

sätt på det andra. För min del hyser jag dock den åsigt, att hvarje *Ang. förvalt-*
 embetsverk kräfver sin särskilda organisation, allt efter beskaffen- *ningen af kro-*
 ten af de ärenden, som detsamma har att handlägga, och att något *nans domäner.*
 fullgiltigt mönster därför icke är att finna uti någon organisation
 på annat håll. Mig förefaller det också betänkligt att, såsom man
 här föreslagit, indraga tredje gradens tjänstemän, utan att
 därför kunna uppgifva annat skäl, än att sådant skulle hafva sin
 motsvarighet uti organisationen af ett annat embetsverk.

(Forts.)

Men det var icke för att säga detta som jag begärde ordet, utan med anledning af den siste talarens yttrande, att skogsstatens tjänstemän skulle nära nog hafva ätit upp hela afkastningen af vårt lands skogar. För min del vet jag dock, att det just är genom desse tjänstemän ett ökad värde gifvits och framdeles kommer att gifvas åt våra skogar, med hvilka staten och Riksdagen förut i så hög grad misshushållat genom att nära nog skänka bort dem.

Det har anmärkts att kostnaderna för förvaltningen af kronans egendomar skulle blifva så betydliga, derest det af regeringen framlagda förslaget blefve antaget. Ser jag då efter hvartill dessa skulle komma att belöpa sig, finner jag att kostnaderna för sjelfva domänförvaltningen — skogarnes vård deri icke inberäknad — skulle uppgå till ungefär 126,000 kronor. Om nu inkomsterna af kronans domäner för närvarande beräknas till 2,900,000 kronor, så belöpa sig följaktligen kostnaderna för deras förvaltning till endast 4,3 procent. Jag har här i min anteckningsbok uppgift på alla omkostnader, som Frankrike år 1853 hade för skatternas indrifvande, angifna i procent af beloppen. Detta procenttal var för de direkta skatterna 3,86, för stämpelafgiften 4,19, för skogar och fisken 17,20, för tullen och saltafgiften 17,76 och för posten 65,20. Jemför man dessa siffror med dem, som skola utvisa, hvartill kostnaderna för nu ifrågavarande ändamål äro beräknade att uppgå, så torde dessa senare icke befinnas vara öfverdrifna. Går jag till en annan utgiftspost, till exempel den för tull, och antager att tullinkomsterna uppgå till 27,000,000 kronor och utgifterna till 2,200,000 kronor, så finner jag att kostnadsprocenten här är 8,1 procent, under det att den uti Frankrike uppgått till 17 procent. Af allt detta torde framgå, att man icke har skäl uti att påstå, att de utgifter, staten får vidkännas på så väl det ena som det andra området, icke mer än nödvändigt är afgå till förvaltningskostnader, och därför får jag också yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Statsrådet Themptander: Det var mig visserligen icke oväntadt att få höra af talaren på dalabänken framhållas, att verk finnas, der kamrerare blifvit bibehållna. Detta är ett oförnekligt faktum; men om än i några verk, der kamrerare förut funnits, denna grad blef med knapp nöd bibehållen, så måste dock i andra verk, der jag vågar påstå att behofvet af denna gradens tjänstemän var fullkomligt lika stort, densamma försvinna. Det var med känne-

Ang. förvaltningen af kronans domäner.

(Forta.)

dom om den obenägenhet emot denna tjänstemannagrad, som på senare tider gjort sig gällande, ganska naturligt, att Kongl. Maj:t endast i högsta nödfall skulle ifrågasätta dess införande i en ny lönestat. Derjemte ber jag få bemärka, att icke i något af de embetsverk, som under de senare åren undergått reglering, förekommer en så beskaffad organisation, att bestyret med ärendenas föredragning eller i allmänhet sådana åligganden, som tillkomma ledamöter i ett verk, blifvit fördelade mellan dels tredje gradens, dels andra gradens tjänstemän. Det är ett dylikt förläggande af enahanda göromål på tjänstemän i olika grader, som jag anser så synnerligen olämpligt, och något motstycke dertill förekommer, som sagdt, icke i något enda administrativt verk. Deremot är det väl sant, att i vissa mindre verk dessa göromål uppdragits åt tjänstemän i andra lönegraden, derföre att hvarken ärendenas mängd eller deras betydighet ansetts påkalla inrättandet i dessa verk af någon tredje lönegrad. Så är t. ex. förhållandet med Landtmäteristyrelsen och Öfverintendentsembetet. Men icke kan väl någon vilja sätta dessa verk i jembredd med den blifvande domänstyrelsen? Vill man nödvändigt hafva tjänstemän i andra lönegraden — och för min enskilda del får jag upprigtigt bekänna, att jag skulle varit ganska benägen att upptaga denna grad äfven i domänstyrelsen — så skulle saken naturligtvis hafva ordnats på det sättet, att någon eller några af de tjänstemän, som nu blifvit satta i lägsta lönegraden, flyttats upp i andra graden; men aldrig hade jag föreställt mig möjligheten af att minska ledamöternes antal och i stället flytta ned dem i andra graden. Hvarföre jag emellertid icke velat ifrågasätta, att några af tjänstemännen i lägsta graden skulle uppflyttas i den andra, berodde naturligtvis på önskan att göra den nya förvaltningen så billig som möjligt.

Hvad angår anmärkningen, att antalet mål, som skulle komma under chefens handläggning, icke belöper sig till mera än 4,500, så ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att väl en sådan beräkning finnes uppgjord, men dervid utgick man från den äfven tydligt uttalade förutsättningen, att vissa slag af mål skulle kunna afgöras af ledamöterna, utan att behöfva föredragas inför chefen. Det antal mål, som skulle komma att belöpa på hvarje ledamot, måste sålunda beräknas blifva vida högre än dessa 4,500, fördelade på 5 ledamöter. Dessutom torde det vara åtminstone för en och annan af Kammarrens ledamöter bekant, att af de mål, som tillhöra Skogsstyrelsens handläggning, många äro af den beskaffenhet, att deras beredning, föredragning och afgörande kräfva både en, två, ja stundom flere dagar. Jag tillåter mig äfven erinra, att de i dag antagna grunderna för utarrenderingen komma att verka derhän, att antalet mål, som domänstyrelsen får att handlägga, hädanefter kommer att blifva icke obetydligt större än det hittills varit. Så t. ex. kommer, i följd af bestämmelsen, att hvarje syneinstrument skall inom viss tid icke blott tillhandahållas parterne, utan äfven till Kongl. Maj:ts Befallnings-

hafvande insändas, antalet synemål att i väsentlig grad ökas. Under det att hitintills kanske endast 2—3 % af dessa syneinstrument inkommit i så god tid, att de inom besvärstidens utgång hunnit behandlas inom domändeförvaltningen, så är det för framtiden sörjdt för, att hvarje sådant instrument inkommer i behörig tid. Vidare kommer naturligtvis bestämmelsen, att arrendators nybyggnadsskyldighet skall på förhand bestämmas och i arrendekontraktet angifvas, att föranleda dertill att en större uppmärksamhet måste inom domänstyrelsen egnas åt dessa kontrakts upprättande. Den blifvande domänstyrelsens göromål komma på det sättet att sannolikt blifva betydligt flera än de som för närvarande åligga domändeförvaltningen.

Ang. förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Herr Hedin: En ärad talare på dalabänken yttrade nyss, att om det komme att visa sig, att något fattades i staten för domänstyrelsen, sådan den blifvit af Stats-Utskottet föreslagen, så kunde detta lätt afhjelpas derigenom att Kongl. Maj:t till en kommande Riksdag aflåter proposition med begäran om anslagets höjande. Dervid vill jag erinra, först och främst att det alldeles icke är sagdt, att det går så lätt att få en sådan brist afhjelpat, som han synes föreställa sig, och för det andra synas dessa hans ord antyda, att vi, om Utskottets förslag antages, icke hafva någon utsigt, att den reglering af domänstyrelsen vi nu gå att besluta skall varda definitiv. Emellertid har jag föreställt mig, att Andra Kammaren gerna skulle — om det tillåtes mig att begagna ett sådant uttryck — se denna långsamma och kinkiga fråga bakom ryggen, gerna se att den nu blefve definitivt löst. Men att döma efter hvad jag hört den mycket ärade Herr Finansministern yttra, kan jag icke annat än betvifla, att ett bifall till Stats-Utskottets förslag oförändradt skulle komma att medföra en verklig lösning af densamma. Jag måste således antaga att detsamma blott skulle innebära en förhoppning om en definitiv lösning, hvilken jag för min del dock anser att vi skulle kunna få nu. Därföre skulle jag för min del vara benägen för att förorda bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Likväl synes mig densamma kunna tåla vid någon jemkning i hvad sjelfva chefens lön angår; och jag tillåter mig därföre framställa följande förslag, i afseende på hvilket jag, förhindrad som jag är af tillfällig opasslighet att behålla ordet längre än några sekunder, ber att såsom motivering få återropa den debatt, som i dag förekommit. Förslaget är af följande lydelse:

»C. att, under förutsättning att Riksdagen enas om grunderna för förvaltningen af kronans domäner, Riksdagen må för inrättande af en för statens jordbruksdomäner och skogar gemensam domänstyrelse, i hvilken den nuvarande Skogsstyrelsen bör uppgå, bevilja ett anslag å ordinarie stat af 94,000 kronor, att utgå i enlighet med den vid Kongl. Maj:ts proposition bilagda aflöningsstat, med den förändring, att chefens lön bestämmas i enlighet med Stats-

Ang. förvaltningen af kronans domäner. Utskottets förslag till 9,000 kronor, fördelade i 6,200 kronors lön och 2,800 kronor tienstgöringspengar.»

(Forts.)

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, i enlighet med de meningar som förekommit, dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på yrkandet att Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning måtte bifallas, dels ock på antagande af det förslag, Herr Hedin under öfverläggningen framställt; och förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd samt anställdes, sedan till kontraposition antagits Herr Hedins yrkande, enligt följande af Kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som godkänner hvad Stats-Utskottet hemställt i mom. C af Utlåtandet N:o 41,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit det af Herr Hedin under öfverläggningen i ämnet framställda yrkande.

Voteringen visade 134 ja mot 54 nej, i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

Beträffande *mom. D*, deruti Utskottet hemställt om fastställande af vissa vilkor för rättighet att åtnjuta de för domänstyrelsens personal föreslagna löneförmåner, anförde

Herr Key: Sedan Andra Kammaren nu beslutit den lönestat för domänstyrelsen, som i föregående mom. är föreslagen, torde det vara nödvändigt att förändra den sista punkten i det nu föredragna mom. D. Man har nemligen genom brådska i expeditionen förbisett att ställa denna sista punkt i öfverensstämmelse med hvad som är förslaget i mom. C. I stället sålunda för hvad som står, nemligen »att semester må — — — åtnjutas af verkets chef och af tredje gradens tjenstemän under en och en half månad samt af första gradens tjenstemän under en månad årligen», bör det komma att stå, »att semester må — — — åtnjutas af verkets chef af tredje och af andra gradens tjenstemän under en och en half månad samt af första gradens tjenstemän under en månad årligen»; och anhåller jag om proposition på denna förändring af punkten.

Som man vet, består Stats-Utskottet af 24 ledamöter och det är omöjligt för alla desse att samtidigt få del af ett betänkande, då det är skrifvet och skall sålunda cirkulera bland ledamöterna. Af

denna anledning tryckas de särskilda afdelningarnes förslag till be- *Ang. förvalt-*
tänkanden först i manuskript, emedan detta faller sig vida billigare *ningen af kro-*
än att taga afskrifter af desamma. De förändringar, som vidtagas *nans domäner.*
i Stats-Utskottets plenum, införas sedermera. Som man emellertid *(Forts.)*
visste att många viktiga ärenden skulle inkomma till Kamrarne nära
nog samtidigt och fruktade att återremisser och dermed förenad
tidsutdrägt skulle blifva följden af Kamrarnes behandling af domän-
förvaltningsfrågan, önskade man efter ändlösa debatter om »grun-
derna» att så fort som möjligt få det här föreliggande betänkan-
det expedieradt; och då man svårligen kan förena den mest önskvärda
skyndsamhet med den mest önskvärda noggrannhet, kan det lätt
hända att ett eller annat misstag insmyger sig. När man nu be-
stämt, att andra gradens tjänstemän skola finnas, blir följden den,
att de äfven böra åtnjuta semester efter samma grunder som tredje
gradens tjänstemän, och jag tager mig därför friheten att ännu en
gång anhålla om proposition på den af mig nu gjorda framställning, på
det att denna sista punkt af mom. D måtte ställas i öfverensstäm-
melse med hvad Kammaren beslutit under Litt. C.

Vidare yttrades icke. I enlighet med Herr Keys yrkande bi-
föll Kammaren det förevarande mom. med den förändring, att sista
stycket deri skulle erhålla följande lydelse:

»att semester må, när sådant utan hinder för göromålen be-
höriga gång kan ske, åtnjutas af verkets chef, äfvensom af tredje
och andra gradens tjänstemän under en och en half månad samt af
första gradens tjänstemän under en månad årligen.»

Mom. E, F, G och H.

Biföllos.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes:

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 14 b, i anledning af ej mindre
Kongl. Maj:ts proposition angående löneförbättring åt lärare vid de
allmänna läroverken och vissa pedagogier, högre lärarinneseminarier
samt folkskolelärareseminarierna m. m., än äfven särskildt inom Riks-
dagen väckta motioner rörande dels de allmänna läroverken och dels
folkskoleväsendet;

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 50, i anledning af väckta förslag, att laga skifte, hvarå
fastställelse meddelats, må kunna under vissa förutsättningar genom
nytt skifte rubbas;

N:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förlagsinteckning och i sammanhang dermed erforderliga författningar; och

N:o 52, i anledning af väckta motioner om förändrade grunder för den kommunala rösträtten på landet; samt

Särskilda Utskottets Utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts till Utskottet remitterade nådiga proposition med förslag till förordning rörande Lapparne i de förenade konungarikena Sverige och Norge.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 3.

Godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 31, om lagbestämmelser angående de rättsförhållanden, som uppstå genom samegendom i stadsfastighet samt beträffande delning af sådan fastighet;

N:o 32, angående förändrad lydelse af 23 § i förordningen om inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875; och

N:o 33, om upphörande af de s. k. resekallespenningarne.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 11 e. m.

In fidem:

H. A. Kolmodin.